

ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА»

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

**«СУЧАСНА ВОЄННО-ПОЛІТИЧНА ІСТОРІЯ
УКРАЇНИ ТА СВІТУ»**

Затверджено на засіданні кафедри
мовних та гуманітарних дисциплін
Протокол № 1 від 02.09.2025 р.

Запоріжжя 2025

УКЛАДАЧ:

Доцент кафедри мовних та гуманітарних дисциплін Фомін Андрій Володимирович, кандидат історичних наук, доцент.

ПОГОДЖЕНО:

Гаранти освітніх програм:

«Автоматизація, комп'ютерно-інтегровані технології та робототехнічні системи в металургії та гірництві»

Вікторія МІРОШНИЧЕНКО

«Безпека праці та виробничих процесів»

Володимир МАЙСТРЕНКО

«Аналітика економічних даних»

Костянтин МОЙСЕЄНКО

«Розробка родовищ корисних копалин»

Іван САХНО

«Збагачення корисних копалин»

Костянтин ЛЕВЧЕНКО

«Відкрита розробка родовищ»

Ольга БОГОМАЗ

«Маркшейдерська справа»

Ганна БРУЙ

«Комп'ютерні науки»

Ірина ГЕТЬМАН

«Інжиніринг електропостачання та електромеханічних систем у металургії та гірництві»

Артем РУХЛОВ

«Природозахисні технології в урбо-індустріальному комплексі»

Наталія МАКСИМОВА

«Інжиніринг механічного обладнання та систем»

Тетяна КУЛІК

«Матеріалознавство»

Олена ПАШИНСЬКА

«Металургія чорних металів»

Христина МАЛІЙ

«Зварювання та наплавлення»

Ігор БОЙКО

ЗАТВЕРДЖЕНО

Завідувач кафедри

Надія РАГУЛІНА

1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Опис курсу. Навчальна дисципліна «Сучасна воєнно-політична історія України та світу» присвячений аналізу ключових світових військово-політичних подій та процесів від завершення «холодної війни» до сьогодення. Вона є однією з ключових для розуміння світових процесів та історичних трансформацій, проблематики гібридних загроз, які визначають не лише хід міжнародних відносин, а й економічний розвиток держав, регіонів та світу в цілому. Відбуваються зміни енергетичної та торговельної політики, а масові міграційні потоки, що впливають на глобальну безпеку. Розуміння економічних наслідків воєнних конфліктів допоможе аналізувати взаємозв'язок між військовою стратегією та соціально-економічною політикою держав. Курс дозволяє здобувачам вищої освіти проаналізувати місце України у системі міжнародної безпеки, оцінити роль НАТО, ООН, ОБСЄ, Ради Європи, ОДКБ та інших організацій, зрозуміти економічні, технологічні, екологічні аспекти безпекової політики – від санкційних режимів і воєнних бюджетів до відбудови і технологічних революцій після конфліктів. Під час війни надзвичайно важливою складовою гуманітарних та соціальних навчальних дисциплін є протиборство з російською пропагандою та російськими наративами, що так чи інакше проникають в інформаційне поле через соціальні мережі, онлайн платформи, стрімінгові сервіси. Для студента кожної з спеціальностей навчальна дисципліна також важлива з огляду на формування загальноуніверситетського кола спілкування та корпоративної атмосфери, а також Soft skills, зокрема: вміння презентувати та виступати публічно, вміння переконувати, вміння розповідати та активно слухати, працювати в команді, критично мислити та інших, а також розвитку емоційного інтелекту. Рівень складності курсу: науково-популярний.

Вимоги:

- наявність знань на базовому рівні з всесвітньої історії та історії України, географії, правознавства, розвитку людини та суспільства, дисципліни, що попередньо вивчалася – «Громадянське суспільство у сучасних дискурсах».
- вміння читати та аналізувати інформацію, працювати на базовому рівні з пакетом програм Microsoft Office, платформою дистанційного навчання Moodle;
- наявність корпоративного облікового запису @mipolytech.education, Microsoft Teams, Word, Power Point, Excel.
- наявність особистого логіну та паролю в Moodle (для отримання або поновлення слід звернутися до куратора групи або відповідальної особи на факультеті).

Програмні результати навчання:

- асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, зрозуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу;
- вміти використовувати у виробничій і соціальній діяльності фундаментальні поняття і категорії державотворення для обґрунтування власних світоглядних позицій та політичних переконань з урахуванням процесів соціально-політичної історії України, правових засад та етичних норм; відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства;
- демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах;
- сформувати системне уявлення про ключові воєнно-політичні процеси в Україні та світі після 1991 року, з урахуванням соціально-політичних та економічних наслідків конфліктів;

- вміння здійснювати пошук літератури, консультиватися і критично використовувати наукові бази даних та інші відповідні джерела інформації.

Організація курсу, форми та методи навчання.

- Освітній процес будується як комбінація лекцій та самостійного вивчення навчального матеріалу на платформі Moodle – з одного боку, та проблемно орієнтованих семінарських і практичних занять – з іншого.

- Відвідування лекційних занять є бажаним, однак не обов'язковим.

- Семінарські і практичні заняття передбачають розгляд питань, що містяться у плані, поданого до кожної теми, а також проблемних ситуацій, реальних кейсів, обговорення дискусійних моментів особистісних відносин, суспільного розвитку, міжнародного протистояння з застосуванням елементів командної та групової роботи.

- Форми поточного контролю знань передбачають поєднання усних відповідей та інших форм роботи безпосередньо на практичних/семінарських заняттях, виконання завдань у системі дистанційного навчання «Moodle», тестів, індивідуальних завдань у формі есе, виконання модульних контрольних робіт.

- Від здобувачів вищої освіти потребується виконати індивідуальні завдання та модульні контрольні роботи у терміни, встановлені у розділі «Розподіл балів за контрольними точками та графік їх виконання» та розкладом, визначеним деканами факультетів.

- Вітається створення тез доповідей на наукові конференції, наукових статей у співавторстві з викладачем, інші вияви креативності та командної роботи.

- З урахуванням поточної безпекової ситуації від учасників освітнього процесу очікується відповідне реагування на сигнал «Повітряна тривога», вони мають подбати передусім про збереження власного здоров'я та життя. Санкції за залишення заняття або неявку на заняття, враховуючи військовий стан, не застосовуються.

- Опціонально доступні індивідуальні та групові консультації. З викладачем можна зв'язатися через електронну пошту, в чаті або в персональній розмові в MS Teams.

- Підсумковий контроль з навчальної дисципліни – залік, оцінка за який формується як сума балів за всі види навчальних активностей, але не може перевищувати сто балів.

Мова освітнього процесу: українська, англійська (окремі джерела літератури, довідкова, нормативна, мультимедійна та інша інформація).

2 НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ І. СТАНОВЛЕННЯ МОНОПОЛЯРНОГО СВІТУ (1991 – 2007 рр.)

Тема 1. Вступ до курсу. Термінологія, методологія та проблематика сучасної воєнно-політичної історії.

Сутність періоду «сучасна історія» (1991 – 2025 рр.).

Основні поняття: війна, конфлікт, безпекова система, гібридна війна, новий світовий порядок.

Джерела та методи вивчення воєнно-політичної історії.

Теорії міжнародних відносин. Класична школа. Неореалізм та неолібералізм. Геополітика. Закони просторового зростання держав Ф. Ратцеля. Геополітична схеми світу Маккіндера. Расово-антропологічні теорії. Марксизм і неомарксизм. Матеріалістичне розуміння історії. Неомарксизм (структуралізм, або глобалізм). Взаємодії між державами за Е. Валлерстайном. Цивілізаційні теорії. Світові цивілізації в концепції С. Гантінгтона: західна, латиноамериканська православна (східнослов'янська), ісламська, індуїстська, буддистська, китайська, японська. Концепція зіткнення цивілізацій. Типи цивілізацій за Е. Тофлером. аграрна, промислова, інформаційна. Геополітична концепція Збігневa Бжезінського та її вплив на розвиток теорії міжнародних відносин. Ф. Фукуяма та його концепція цивілізаційного розвитку.

Тема 2. Формування новітньої системи міжнародних відносин (1918 – 1991 рр.).

Світ після Першої світової війни. Версальсько-Вашингтонська система та її недоліки. Причини Другої світової війни.

Підсумки Другої світової війни. Новітні технологічні досягнення та політичні зміни. Ялтинсько-Потсдамська система та поділ світу. Світоустрій після Другої світової війни. Заснування ООН. Відновлення держави Ізраїль. Створення Північно Атлантичного Альянсу та Варшавського договору. Країни Заходу та Соціалістичний табір. Карибська криза. Гельсінські угоди.

Європейська інтеграція та створення Європейського Союзу.

Розпад колоніальної системи. Неокolonіалізм.

Проблема об'єктивності та роль мас-медіа.

Тема 3. Світ після «холодної війни»: новий воєнно-політичний порядок (1991 – 2004 рр.).

Вивід радянських військ з Афганістану. Об'єднання Німеччини. Війна у Перській Затоці, операція «Буря в пустелі». Розпад Варшавського договору та вихід радянських військ з Європи. Розпад СРСР і нова геополітична реальність.

Розширення НАТО та ЄС.

Балканські війни 1990-х.

Чеченські війни у Росії.

Утвердження монополярного світу. Домінування США як єдиної супердержави.

Економічні трансформації та глобалізація. Досягнення технологічної революції.

4. Україна в умовах незалежності: формування воєнної та безпекової політики (1991 – 2013 рр.).

Створення Збройних сил України.

Ядерне роззброєння та Будапештський меморандум.

Перші виклики безпеці: Чорноморський флот, ядерна зброя, кордони, о. Тузла.

Баланс між Росією та Заходом у зовнішній політиці. Партнерство з НАТО: «Партнерство заради миру», Хартія про особливе партнерство (1997 р.). Проблема Чорноморського флоту, «Великий» договір про дружбу (ратифікований 1998 р.).

Придністровська проблема.

Проблеми обороноздатності та економічні обмеження.

Україна у системі світової безпеки та миротворчих операціях.

Тема 5. Проблематика ісламського радикалізму в міжнародних відносинах XXI століття.

Ідейні витoki ісламського радикалізму.

Поширення ідей ісламського фундаменталізму у світі XXI століття.

“Аль-Каїда”, “Ісламська держава”, таліби. Зростання ісламістського тероризму у 1990-х: «Аль-Каїда», теракти в Кенії та Танзанії (1998 р.), атака на есминець USS Cole (2000 р.). Терористичні атаки у світі (Мадрид, Лондон, Париж).

Вплив на міграційні потоки, безпеку та економіку Заходу.

Тема 6. Теракти 11 вересня 2001 року та «Війна з терором».

Події 11 вересня та їх глобальний вплив.

Антитерористична коаліція: союзники США, резолюції Ради Безпеки ООН.

Зміна стратегічної парадигми: акцент на превентивних ударах, втручання у «проблемні регіони».

Війна в Афганістані та вторгнення США в Ірак (2003 р.).

Зміна безпекових пріоритетів світу. Зростання значення антитерористичного законодавства в різних країнах.

«Ісламська держава» (ІДІЛ) як новий тип радикального утворення. Витоки: від «Аль-Каїди в Іраку» до проголошення «халіфату». Стратегія та тактика: тероризм + контроль територій. Пропаганда та вербування іноземних бійців. Підрив регіональної стабільності на Близькому Сході, хвиля міграцій до Європи.

Прояви ісламського радикалізму поза Близьким Сходом. Африка: «Боко Харам» у Нігерії, «Аш-Шабаб» у Сомалі. Азія: радикалізм у Пакистані, Чечні, Філіппінах. Європа: теракти в Мадриді (2004 р.), Лондоні (2005 р.), Парижі (2015 р.), Брюсселі (2016 р.).

Нові виклики: обмеження прав і свобод, проблема «балансу безпеки та демократії». Соціокультурні наслідки: ісламофобія, загострення цивілізаційних конфліктів. Вплив на енергетичні ринки та глобальну економіку.

Тема 7. Революції та політичні трансформації в Грузії (Революція троянд), Україні (Помаранчева революція), Арабська весна (2003 – 2010 рр.). Арабська весна та воєнно-політичні конфлікти на Близькому Сході.

Причини та перебіг революції. Роль масових протестів і громадянського суспільства.

Революція троянд у Грузії (2003 р.). Передумови: корупція, слабкість державних інститутів, проблеми економіки. Масові протести, роль М. Саакашвілі, відставка Е. Шеварднадзе. Міжнародний вимір: підтримка Заходу, реакція Росії. Наслідки: демократичні реформи, курс на НАТО і ЄС, конфлікти в Південній Осетії та Абхазії. Наслідки революції для Грузії та регіону.

Помаранчева революція в Україні (2004 р.). Передумови: авторитаризм режиму Кучми, компанія «Україна без Кучми», олігархічна система, фальсифікації

на виборах. Події революції. Протистояння Янукович – Ющенко, Масові мітинги на Майдані. Роль громадянського суспільства та медіа. Міжнародний контекст: США, ЄС, Росія. Наслідки: нові демократичні очікування, проблеми реформ, криза політичних еліт. Зовнішньополітичні орієнтири України після 2004 року. Підсумки революції для України та світу.

Арабська весна (2010 – 2011 рр.): причини та передумови. Соціально-економічні проблеми: безробіття, нерівність, корупція. Авторитарні режими та обмеження прав людини. Роль молоді, соціальних мереж і нових технологій у мобілізації протестів. Поштовх: самоспалення М. Буазізі в Тунісі (грудень 2010 р.). Хвиля революцій на Близькому Сході та в Північній Африці. Туніс: падіння режиму Бен Алі, демократичні реформи. Єгипет: протести на площі Тахрір, відставка Х. Мубарака, прихід «Братів-мусульман». Лівія: громадянська війна, повалення й загибель М. Каддафі, втручання НАТО. Сирія: мирні протести, що переросли у масштабну громадянську війну. Ємен та Бахрейн: нестабільність, зовнішнє втручання. Арабська весна та воєнно-політичні конфлікти на Близькому Сході. Ескалація громадянських війн: Сирія, Лівія, Ємен. Курдська проблема у сучасних міжнародних відносинах. Поява нових радикальних угруповань: посилення «Аль-Каїди», формування «Ісламської держави». Зовнішнє втручання: роль США, НАТО, Росії, Ірану, Туреччини. Гуманітарні наслідки. Дестабілізація регіону як глобальний виклик міжнародній безпеці. Кольорові революції» і «Арабська весна» як прояв кризи авторитарних режимів. Вплив на формування нової архітектури безпеки у світі.

Тема 8. Російсько-грузинська війна 2008 року та її значення для світової безпеки.

Передумови війни. Сепаратизм у Південній Осетії та Абхазії: історичні причини й розвиток у 1990-х. «Миротворча» присутність Росії та нарощування її військового впливу. Загострення відносин Росії й Грузії (2006 – 2008 рр.): торгові обмеження, енергетичний тиск. Саміт НАТО у Бухаресті (2008 р.). Початок конфлікту: грузинська операція у Цхінвалі. Масштабне втручання Росії. Бойові дії в Південній Осетії, Абхазії та просування російських військ углиб Грузії. Інформаційна війна та медійне відображення конфлікту. Роль міжнародних посередників. Наслідки війни. Втрата Грузією контролю над Абхазією та Південною Осетією. Визнання Росією незалежності цих територій (2008 р.). Політичні та соціальні наслідки: нестабільність та хвиля біженців. Визнання незалежності Абхазії й Південної Осетії як прецедент перегляду кордонів у Європі. Реакція міжнародної спільноти. Значення війни для світової безпеки. Повернення «політики сили» у міжнародні відносини. Прецедент ревізії міжнародного права (визнання нових «держав» Росією). Випробування для системи колективної безпеки Європи. Війна як передвісник російської агресії проти України.

Тема 9. Революція Гідності та початок російської агресії проти України.

Передумови Революції Гідності. Криза євроінтеграційного курсу України. Соціально-економічні проблеми та корупція як фактори суспільного невдоволення. Політична система України у 2010 – 2013 рр.: концентрація влади та авторитарні тенденції. Початок Євромайдану: мирні протести листопада – грудня 2013 р. Ескалація конфлікту: насильство силових структур, події на Грушевського. Кульмінація: лютий 2014 р., розстріли протестувальників у центрі Києва. «Небесна сотня». Реакція Росії та її інструменти впливу (інформаційна, економічна, політична). Позиція ЄС, США та міжнародної спільноти. Втеча президента

Януковича та зміна політичного режиму. Трансформація української ідентичності та суспільної свідомості. Міжнародний резонанс: Революція Гідності як приклад боротьби за демократію. Початок довготривалої російсько-української війни. Роль громадянського суспільства та молодіжних рухів у мобілізації протестів.

МОДУЛЬ 2. КРАХ СТАРОЇ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН І ЕВОЛЮЦІЯ ДО НОВОЇ МІЖНАРОДНОЇ СИСТЕМИ (2014 – 2025)

Тема 10. Анексія Криму та російсько-українська війна (2014 – 2022 рр.).

Анексія Криму: передумови та перебіг подій. Операція РФ із захоплення Криму: втеча Януковича, «зелені чоловічки», роль Чорноморського флоту. Псевдореферендум 16 березня 2014 р. та його міжнародна оцінка. Реакція України та світової спільноти на анексію. Правові та міжнародно-правові аспекти: порушення Будапештського меморандуму, Статуту ООН та Гельсінського заключного акту. Спроба створення російської «Новоросії». Проросійські виступи в Донецьку, Луганську, Одесі, Миколаєві, Харкові, Херсоні. Роль російських спецслужб, диверсантів та місцевих колаборантів. Формування так званих «ДНР» та «ЛНР». Гібридна війна та її особливості. Поєднання військових, інформаційних, економічних та кіберзасобів агресії. Пропаганда та інформаційні операції РФ проти України та Заходу. Використання "добровольчих" формувань і приватних військових компаній. Бойові дії: Слов'янськ, Донецький аеропорт, Іловайський котел. Мінські домовленості (2014, 2015 рр.) та їхній вплив на перебіг конфлікту. Міжнародна реакція та підтримка України. Санкційна політика США, ЄС та міжнародних організацій проти РФ. Допомога Україні: військово-технічна, фінансова, гуманітарна. Питання вступу України до НАТО та ЄС у контексті війни. Роль ОБСЄ та міжнародних медіаторів у врегулюванні конфлікту. Ескалація та «заморожена» війна (2016 – 2021 рр.). Ситуація на лінії фронту після Мінська-2. Бої за Авдіївку, Зайцеве, Дебальцеве. Використання РФ стратегії «керованого хаосу». Війна на виснаження: людські та економічні втрати України. Трансформація української армії: реформи, стандарти НАТО, розвиток оборонної промисловості. Російська політика перед вторгненням 2022 року. Визнання РФ «ДНР» та «ЛНР» як політичний крок до ескалації. Нарощування військових сил на кордонах України. Гібридний тиск: кібератаки, енергетичні кризи, інформаційні операції. Міжнародні попередження про можливе вторгнення.

Тема 11. Гібридні війни та інформаційна безпека у XXI столітті.

Поняття «гібридна війна»: теоретичні підходи, визначення та дискусії. Історичні витоки: поєднання військових і невійськових методів у попередні епохи. Гібридна війна як новий тип конфлікту XXI століття. Основні характеристики гібридних війн. Поєднання конвенційних та неконвенційних методів ведення війни. Використання нерегулярних збройних формувань, терористичних та кримінальних угруповань. Інформаційні та кібератаки як ключові інструменти. Вплив на економіку та соціально-політичну стабільність держави. «Правдоподібне заперечення» (plausible deniability) як метод ведення агресії. Інформаційні війни та пропаганда у глобалізованому світі. Використання мас-медіа, соціальних мереж і цифрових платформ. Дезінформація, фейки, маніпуляції суспільною свідомістю. Технології психологічного впливу та когнітивних операцій. Приклади інформаційних кампаній Росії, Китаю та інших держав. Основні види кібератак: злам урядових і військових систем, кібершпигунство, атаки на інфраструктуру. Відомі кібератаки XXI ст.: Stuxnet, атаки на Естонію (2007 р.), Україну (2015 – 2017 рр.). Використання хакерських угруповань як інструментів державної політики. Кібербезпека як складова національної та міжнародної безпеки. Приклади гібридних воєн у XXI

столітті. Протидія гібридним загрозам. Розвиток стратегічних комунікацій (STRATCOM). Формування систем кібербезпеки та інформаційної стійкості держави. Міжнародні ініціативи НАТО, ЄС та ООН. Роль громадянського суспільства, незалежних медіа та цифрової грамотності. Кейс України: уроки протидії гібридній агресії РФ. Глобальний вимір та перспективи. Гібридні війни як виклик міжнародній системі безпеки. Перехід до «війни нового покоління» (New Generation Warfare). Баланс між безпекою та свободою у цифрову добу. Прогноз розвитку гібридних стратегій.

Тема 12. Міжнародні безпекові організації: ООН, НАТО, ОБСЄ.

Заснування ООН, її структура та функції. ООН і миротворчі операції. Участь України у миротворчих місіях ООН. Криза дієздатності ООН у зв'язку з агресією РФ проти України. Роль НАТО в гарантуванні безпеки та економічної стабільності. Етапи розширення НАТО: від «холодної війни» до сучасності. Основні військові операції НАТО. ОБСЄ як спостережна місія. Ефективність та кризи міжнародних інституцій. Участь ОБСЄ у врегулюванні конфліктів у Європі та на пострадянському просторі. Перспективи реформування існуючих організацій.

Тема 13. Війна Росії проти України: масштабне вторгнення.

Початок вторгнення та «бліцкриг», що провалився. Битви за Київ, Харків, Маріуполь. Спротив українського суспільства та економіки. Гуманітарна проблематика війни. Переломні моменти війни та глобальні наслідки. Інформаційна та гібридна складова війни Міжнародний вимір війни. Санкційна політика проти Росії. Геополітичні наслідки війни для світу.

Тема 14. Військово-політична роль США у сучасному світі.

Вплив масштабного вторгнення Росії в Україну на глобальну стратегію США. Повернення США до ролі провідного лідера в трансатлантичній безпеці. Формування нових альянсів і посилення старих: НАТО, G7, ЄС–США. Політична дискусія у США щодо обсягів підтримки України та її стратегічних наслідків. Розвиток оборонної співпраці з Польщею, країнами Балтії, Румунією. Відновлення значення НАТО як ключового механізму безпеки. Вступ Фінляндії та Швеції до НАТО і роль Вашингтона в цьому процесі. Глобальне суперництво США і Китаю. Тайванська проблема та американська стратегія стримування КНР. Розширення військової присутності США в Індо-Тихоокеанському регіоні. Роль альянсів AUKUS, QUAD та партнерства з Японією, Південною Кореєю, Філіппінами. Конкуренція у сфері технологій та військових інновацій. США і Близький Схід. Політика щодо Ірану та ядерної угоди. Відносини з Ізраїлем і Саудівською Аравією. Реакція США на нові конфлікти у регіоні (зокрема загострення палестино-ізраїльського протистояння). Військова присутність США у Сирії, Іраку та Перській Затоці. Санкційна та митна політика США у сучасному світі. Формування «коаліції демократій» як альтернатива авторитарним блокам. Роль США у світових ініціативах з ядерної та кібербезпеки. Виклики для військово-політичної ролі США. Внутрішньополітичні суперечності в США та вплив президентських виборів. Питання «втоми союзників» і балансування між глобальними зобов'язаннями та національними інтересами. Зростання ролі Китаю, Індії, регіональних блоків (БРІКС, ШОС). Перспективи збереження американського лідерства у світі.

Тема 15. Роль Китаю у світових воєнно-політичних відносинах.

Зростання економічної та військової потуги. Концепція «мирного піднесення» та перехід до більш активної зовнішньої політики. Ідеологічний вимір: поєднання комуністичної доктрини та елементів державного капіталізму. Воєнна стратегія та

модернізація Народно-визвольної армії Китаю. Реформи та сучасні напрями розвитку китайських Збройних сил. Космічні та кібернетичні спроможності Китаю. Розвиток військово-морського флоту та стратегія «синьої води». Ядерний потенціал КНР та політика «мінімального стримування». Китай і Азійсько-Тихоокеанський регіон. Тайванське питання: позиція Пекіна та реакція США і союзників. Конфлікти у Південно-Китайському морі, територіальні претензії. Взаємини з Японією, Південною Кореєю, Індією та країнами АСЕАН. Розвиток безпекових форматів проти КНР: QUAD, AUKUS. Китай та Росія. Китайсько-російське «стратегічне партнерство без обмежень». Роль Китаю у війні Росії проти України: економічна, політична, дипломатична підтримка без прямої військової участі. Спільні військові навчання та координація у Раді Безпеки ООН. Потенційні суперечності та конкуренція між КНР і РФ у Центральній Азії. Китай і Захід. Торговельні війни з США та технологічна конкуренція. Суперництво США та Китаю як фактор нової біполярності у світі. Санкції, обмеження на доступ до технологій та китайська стратегія самозабезпечення. Відносини з ЄС: між економічною співпрацею та політичним стримуванням. Китай у міжнародних організаціях та ініціативах. Роль Китаю в ООН та позиція щодо ключових глобальних конфліктів. «Один пояс, один шлях» як інструмент економічної та політичної експансії. Участь у БРІКС, ШОС та інших альтернативних міжнародних структурах. Китай як кредитор та його вплив на країни Азії, Африки й Латинської Америки. Китай і сучасні глобальні виклики. Політика КНР щодо кліматичних змін та енергетичної безпеки. Біобезпека, пандемія COVID-19 та її вплив на міжнародні відносини. Кібербезпека і контроль над цифровими технологіями (Huawei, TikTok та ін.). Перспективи ролі Китаю у світовій воєнно-політичній системі.

Тема 16. Міграційні та гуманітарні наслідки сучасних воєнних конфліктів.

Війна як причина порушення прав людини та гуманітарних катастроф. Взаємозв'язок між воєнними конфліктами, економічною нестабільністю та міграційними потоками. Міграційні хвилі з Близького Сходу (Сирія, Ірак, Афганістан). Європейська міграційна криза 2015 – 2016 рр. Масові переселення через російсько-українську війну після 2014 і 2022 рр. Загрози для цивільного населення: бомбардування, депортації, геноцид. Приклади: Сребрениця (1995), Дарфур (2000-ті), Маріуполь та Буча (2022 р.). Біженці з Близького Сходу та України. Криза ідентичності та культурні конфлікти в ЄС. Міграція як політична, економічна, інформаційна зброя. Соціальні та політичні наслідки міграційних криз. Інтеграція біженців у приймаючих країнах: проблеми та можливості. Зростання ксенофобії та популістських рухів у Європі та США. Використання міграційної теми у політичній пропаганді. Вплив міграційних процесів на безпекову ситуацію та внутрішню політику держав. Роль міжнародних організацій та держав. Політика ЄС щодо біженців. Діяльність агентства ООН у справах біженців (UNHCR). Програми допомоги ВООЗ, ЮНІСЕФ, Всесвітньої продовольчої програми. Приклади національних політик прийому та інтеграції біженців. Роль гуманітарних організацій та економічна підтримка біженців. Міжнародне право та захист жертв воєн. Потреба у реформуванні міжнародних механізмів гуманітарного реагування.

Тема 17. Міжнародне право і воєнні злочини: виклики та перспективи правосуддя.

Права людини. Женевські та Гаазькі конвенції як фундамент міжнародного гуманітарного права. Принципи захисту цивільного населення під час війни. Відмінність між комбатантами та некомбатантами. Поняття «воєнний злочин»,

«злочин проти людяності», «геноцид». Міжнародні трибунали щодо колишньої Югославії та Руанди. Роль Міжнародного кримінального суду (МКС) у Гаазі. Обмеження і проблеми юрисдикції міжнародних судових органів. Сучасні виклики міжнародному праву. Проблема безкарності державних та військових лідерів. Суперечність між принципом державного суверенітету і міжнародним правосуддям. Політизація судових процесів та вплив великих держав. Труднощі зі збором доказів у зонах бойових дій. Перспективи Міжнародного кримінального суду.

Тема 18. Дипломатія та дипломатичний етикет у сучасному світі.

Основи дипломатії та роль переговорів. Протокол і етикет. «Тиха дипломатія» і публічна дипломатія. Дипломатія в умовах війни, нових технологій та економічних санкцій. Особливості сучасної дипломатії та дипломатичного етикету. «Фейсбук» та Мережа Х» дипломатія».

3 ОБСЯГ І СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Для варіанту вивчення навчальної дисципліни
як обов'язкового компоненту

№ з/п	Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
		Усього	в т.ч.			
			Л	П (С)	Лаб	СРС
Змістовий модуль 1. СТАНОВЛЕННЯ МОНОПОЛЯРНОГО СВІТУ (1991 – 2007 РР.)						
1.	Вступ до курсу. Термінологія, методологія та проблематика сучасної військово-політичної історії	5	2	1	-	2
2.	Формування новітньої системи міжнародних відносин (1918 – 1991 рр.).	5	2	1	-	2
3.	Світ після «холодної війни»: новий військово-політичний порядок (1991 – 2004 рр.).	5	2	2	-	1
4.	Україна в умовах незалежності: формування воєнної та безпекової політики (1991–2013).	5	2	2	-	1
5.	Проблематика ісламського радикалізму в міжнародних відносинах ХХІ століття.	5	2	1		2
6.	Теракти 11 вересня 2001 року та «Війна з терором».	5	2	1		2
7.	Революції та політичні трансформації в Грузії (Революція троянд), Україні (Помаранчева революція), Арабська весна (2003–2010). Арабська весна та військово-політичні конфлікти на Близькому Сході.	5	2	1		2
8.	Російсько-грузинська війна 2008 року та її значення для світової безпеки.	5	2	1		2
9.	Революція Гідності та початок російської агресії проти України.	5	2	2		1
Годин за першим модулем		45	18	12		15
Змістовий модуль 2. КРАХ СТАРОЇ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН І ЕВОЛЮЦІЯ ДО НОВОЇ МІЖНАРОДНОЇ СИСТЕМИ (2014 – 2025)						
10.	Анексія Криму та російсько-українська війна (2014 – 2022 рр.).	5	2	1	-	2
11.	Гібридні війни та інформаційна безпека у ХХІ столітті.	5	2	1	-	2
12.	Міжнародні безпекові організації: ООН, НАТО, ОБСЄ.	5	2	2	-	1
13.	Війна Росії проти України: масштабне вторгнення.	5	2	2	-	1
14.	Військово-політична роль США у сучасному світі.	5	2	1		2
15.	Роль Китаю у світовій військово-політичній системі.	5	2	1		2
16.	Міграційні та гуманітарні наслідки сучасних воєнних конфліктів.	5	2	1		2
17.	Міжнародне право і воєнні злочини: виклики та перспективи правосуддя	5	2	1		2
18.	Дипломатія та дипломатичний етикет у сучасному світі.	5	2	2		1
Годин за другим модулем		45	18	12		15
Усього годин		90	36	24	-	30

тут і далі: Л – лекції, П (С) – практичні (семінарські) заняття, Лаб – лабораторні заняття, СРС – самостійна робота студентів.

4 ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ

4.1 Розподіл балів за контрольними точками

Види контр. точок	Тижні																		Всього	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18		
Робота на семінарських/ практичних заняттях/ завдання до тем в мудл/ тести	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	48	
Виконання індивідуальних завдань/ наукової роботи							6											6	12	
Модульні контрольні роботи								20											20	40
Всього	49									51									100	

4.2 Зміст та вимоги до контрольних точок

Назва контрольної точки	Опис контрольної точки, порядок її проходження та отримання балів
Робота на практичних заняттях/ семінарських заняттях	<p>Оцінка за роботу на практичному (семінарському) занятті оголошується наприкінці заняття і може бути оскаржена одразу ж.</p> <p>Мах 4 бали:</p> <p>Один бал – здобувач вищої освіти називає одну-дві події, дати, постаті чи об'єкти, що характеризують процеси або явища; вибирає правильний варіант відповіді на рівні «так-ні».</p> <p>Два бали – здобувач вищої освіти називає декілька подій, дат, постатей або об'єктів, що характеризують процеси та явища; має загальне уявлення про сутність процесів з теми, що розглядається. Або відповідає, користуючись електронними засобами.</p> <p>Три бали – здобувач вищої освіти самостійно відтворює фактичний матеріал з питань теми, дає стисло характеристику процесам; користується документальними джерелами інформації, дає порівняльну характеристику явищ, формулює нескладні висновки</p> <p>Чотири бали – здобувач вищої освіти вільно оперує навчальним матеріалом, узагальнює факти, самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки, формулює висновки, обґрунтовуючи їх конкретними фактами, використовує та аналізує зміст додаткових джерел.</p>
Тестові завдання	Тестові завдання з тем являють собою тести множинного вибору з однією вірною відповіддю. Оцінка за завдання формується автоматично системою Moodle.
Завдання до тем з практичних/ семінарських занять у Moodle	<p>Один бал – здобувач вищої освіти стисло та частково надає відповідь на питання, що містяться у плані заняття.</p> <p>Два бали – здобувач вищої освіти стисло та правильно надає відповідь на питання, що містяться у плані заняття.</p> <p>Три бали – здобувач вищої освіти повно відтворює фактичний матеріал з питань теми, дає характеристику процесам; користується документальними джерелами інформації, формулює висновки.</p> <p>Чотири бали – здобувач вищої освіти вільно оперує фактичним матеріалом, узагальнює факти, самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки, вдається до історичних паралелей та порівнянь при аналізі питань, формулює висновки, обґрунтовуючи їх конкретними фактами, використовує та аналізує зміст додаткових джерел.</p>

<p>Виконання індивідуальних завдань</p>	<p>Індивідуальні завдання являють собою творчі роботи у вигляді міні-есе. Есе має являти собою, передусім, роздуми, приклади, висновки з обраної теми, засновані на науковій літературі. Стандартний обсяг есе становить 3 - 5 сторінок (максимум) формату А4, шрифт - Arial, розмір шрифту - 14, міжрядковий інтервал - 1,5, абзацний відступ - 1,25 см. За окремим погодженням з викладачем тематики та підготовчого етапу дослідження також можуть бути представлені наукові роботи у вигляді тез, статей-доповідей на науковій конференції різних рівнів, а також статті до наукових видань у співавторстві з викладачем. Кількість передбачених навчальними планами спеціальностей індивідуальних завдань у семестрі – два. Темі індивідуальних завдань здобувача вищої освіти не можуть співпадати та обираються із запропонованого переліку, який оголошується на початку змістовного модуля. Максимальна оцінка за індивідуальне заняття - 6 балів:</p> <p>Один – два бали – здобувач вищої освіти, за допомогою компіляції джерел, в цілому висвітлює тему індивідуального завдання.</p> <p>Три – чотири бали – здобувач вищої освіти, використовуючи компіляцію джерел, та додаючи власні приклади, повно висвітлює тему індивідуального завдання, надає короткі висновки.</p> <p>Максимальна кількість балів – здобувач самостійно осмислює тему індивідуального завдання, наводить значну кількість прикладів, в тому числі особистих, проводить порівняння та паралелі, формулює висновки та обґрунтовує їх.</p>
<p>Модульні контрольні роботи</p>	<p>Модульна контрольна робота виконуються у системі Moodle під час останнього практичного заняття змістовного модуля. Завдання містить обмеження за часом виконання. В разі неявки або неможливості виконання, допускається відкриття виконання роботи, за погодженням з викладачем в інший час асинхронно. Кожна модульна контрольна робота включає тестові завдання з матеріалу модуля. Тестові завдання являють собою тести множинного вибору з однією вірною відповіддю. Оцінка з модульного контролю формується автоматично у системі Moodle. Перший модульний контроль містить можливість другої спроби перескладання. Другий модульний контроль є підсумковим. Після його проведення формується підсумкова оцінка за заліком з навчальної дисципліни. Перескладання відбувається за графіком навчального процесу, та розкладом, що затверджується деканом факультету.</p>

Додаткові зауваження:

– студент може оскаржити отримані оцінки в порядку, передбаченому Положенням про організацію освітнього процесу ([Нормативні документи : Polytechnic \(metinvest.university\)](#)) та Положенням про політику та процедури врегулювання конфліктних ситуацій ([Академічні політики : Polytechnic \(metinvest.university\)](#));

– оцінки, отримані за роботу на практичних заняттях, не можуть бути відпрацьовані або покращені, окрім процедури оскарження, оцінки за інші види поточного контролю можуть бути покращені за індивідуальною домовленістю з викладачем;

– викладач не має права знижувати оцінку за індивідуальне завдання або модульну контрольну роботу, якщо вони не були складені вчасно, однак в разі, якщо така робота була оцінена пізніше, ніж момент завершення теоретичного навчання у семестрі, то відповідна оцінка не враховується у рейтингу здобувачів освіти.

4.3 Форма підсумкового контролю. Порядок визначення підсумкової оцінки

Варіант вивчення як обов'язкової дисципліни	
Форма підсумкового контролю	Залік, тобто підсумкова оцінка вставляється як сума оцінок поточного контролю без проведення додаткових контрольних заходів, Якщо сума оцінок за поточний контроль за семестр становить менше 60 балів, необхідно відпрацювати відповідні види контролю поточної успішності до звершення теоретичного навчання
Порядок визначення підсумкової оцінки	<ul style="list-style-type: none"> – якщо протягом семестру за результатами поточного контролю здобувач освіти набрав менше 60 балів, то під час екзаменаційної сесії йому надається змога отримати/покращити власний результат з усіх видів поточного контролю, крім активності на навчальних заняттях; – в разі, якщо протягом семестру за результатами поточного контролю або в процесі покращення власних результатів здобувач освіти набрав більше 60 балів, йому виставляється фактична сума балів і оцінка «залік», в іншому випадку – «незалік».

Відповідність між прийнятими в університеті шкалами оцінки

Бальна шкала	Рівні	Характеристика	За формами контролю	
			Іспит	Залік
90-100	A	Студент демонструє видатний рівень досягнення запланованих результатів вивчення навчальної дисципліни, що засвідчують його безумовну готовність до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом	Відмінно	Залік
82-89	B	Студент виявляє вищий за середній рівень досягнення запланованих результатів вивчення навчальної дисципліни та готовності до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом, в його знаннях або діях присутні незначні помилки	Добре	
75-81	C	Студент виявляє середній рівень досягнення запланованих результатів вивчення навчальної дисципліни та готовності до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом, в його знаннях або діях присутні деякі значущі помилки		
67-74	D	Студент виявляє задовільний рівень досягнення запланованих результатів вивчення навчальної дисципліни та готовності до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом, в його знаннях або діях наявні суттєві помилки	Задовільно	
60-66	E	Наявні мінімально достатні для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом результати вивчення навчальної дисципліни		
35-59	FX	Низка запланованих результатів навчання не досягнуті. Рівень наявних результатів навчання є недостатнім для подальшого	Незадовільно	Незалік

Бальна шкала	Рівні	Характеристика	За формами контролю	
			Іспит	Залік
		навчання та/або професійної діяльності за фахом		
0-34	F	Результати навчання відсутні або критично низькі		

4.4 Особливі підходи до визнання результатів навчання

– В разі, якщо дисципліна є обов'язковою для здобувача освіти, і він засвоїв повністю або частково відповідні програмні результати навчання під час отримання освіти на попередніх або такому ж рівні (дисципліни «Історія міжнародних відносин», «Політологія», «Соціологія міжнародних відносин», «Історія військової справи», «Воєнна історія», «Історія дипломатії», «Історія міжнародного права», «Історія держави і права зарубіжних країн»), то окремі кредити та оцінка з дисципліни може бути перезарахована в порядку, передбаченому Положенням про організацію освітнього процесу ([Нормативні документи : Polytechnic \(metinvest.university\)](http://Polytechnic(metinvest.university))). Консультацію з даного питання можна отримати у викладача, куратора або гаранта освітньої програми, завідувача кафедри, за якою закріплено цю дисципліну;

– В разі, якщо здобувач освіти хотів би самостійно вивчити певні курси з проблематики «Сучасна воєнно-політична історія» (наприклад, Coursera, Udey або інших платформ, в т.ч. платформ відкритих курсів вітчизняних та/або закордонних університетів), то 1) доцільно звернутися до списку рекомендованих вебресурсів або проконсультуватися з викладачем на предмет релевантності самостійно знайденого освітнього ресурсу програмі дисципліни; 2) в разі успішності опанування такого курсу, яке підтверджується сертифікатом або іншим способом, такому здобувачу у порядку, визначеному Положенням про визнання результатів навчання, набутих у неформальній/інформальній освіті [Нормативні документи : Polytechnic \(metinvest.university\)](http://Polytechnic(metinvest.university)), такі результати можуть бути зараховані замість оцінки з певного виду поточного контролю;

– В разі, якщо здобувач освіти реалізував певний вид наукової роботи (тези, стаття, результативна участь у студентській олімпіаді тощо), то у порядку, визначеному Положенням про визнання результатів навчання, набутих у неформальній/інформальній освіті [Нормативні документи : Polytechnic \(metinvest.university\)](http://Polytechnic(metinvest.university)), такі результати можуть бути зараховані замість оцінки з певного виду поточного або навіть підсумкового контролю; консультацію з питань визнання результатів неформальної та інформальної освіти можна отримати в уповноваженої особи від кафедри, яка викладає дисципліну; перелік таких осіб можна знайти за посиланням [Студентам : Polytechnic \(metinvest.university\)](http://Polytechnic(metinvest.university))

5 РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Базові

1. Вегеш М. Геополітика в постатях і термінах : підручник. Ужгород : Гельветика, 2020. 786 с.
2. Головченко В.І., Степанов О.П. Нариси з історії міжнародних відносин та зовнішньої політики країн Азії й Африки: навч. посіб. Київ: Юрисконсульт, 2014. 424 с.
3. Дронов В.Ю. Міжнародні відносини та світова політика : навч.-метод. посіб. Одеса : Фенікс, 2022. 131 с.
4. Історія міжнародних відносин : підручник / І.В. Алексєєнко, А.Х. Маргулов, І.А. Єремєєва, М.В. Несправа. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 228 с.

Додаткові

1. Міжнародні відносини: Історія. Теорія. Економіка. Право: навч. посіб. Київ : Знання, 2010. 464 с.
2. Сагайдак О.П. Дипломатичний протокол та етикет: підручник Київ: Знання, 2010. 398 с.
3. Zaporozhchenko Yu., Kolesnykov K., Tatarenko H., Fomin A., Zuieva O. Features of understanding social relations in modern law: theoretical, administrative, civil legal regulation. *CUESTIONES POLÍTICAS*. 2023. Vol. 41, N° 76. С. 347-355. DOI: <https://doi.org/10.46398/cuestpol.4176.19>.
4. Zaporozhchenko Yu., Tatarenko H., Fomin A., Mezeria O., Antonenko M. Historical and legal characteristics of main scientific concepts of origin of the State. *CUESTIONES POLÍTICAS*. 2023. Vol. 41, N° 79. С. 244-252. DOI: <https://doi.org/10.46398/cuestpol.4179.16>.
5. Андрущенко С. В. Україна в сучасному геополітичному середовищі : монографія. Київ : Логос, 2005. 286 с.
6. Антропологія трансформацій: українське суспільство в умовах глобалізації та міжкультурної взаємодії / За ред. Гримич Марина. Київ: Дуліби, 2018. 184 с.
7. Артюшин Л. М. Теоретичні аспекти стратегій воєнної безпеки су-спільства і держави : монографія. Харків : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2003. 178 с.
8. Беу Дж. Справжній Realpolitik: Історія. Вашингтон : Бібліотека Конгресу, 2014.
9. Беу Дж. Realpolitik: Історія. Нью-Йорк : Oxford University Press, 2015. С. 4–5.
10. Бжезінський Зб. Велика Шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи. Львів, Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2000. 236 с.
11. Бжезінський З. Стратегічне бачення. Америка і криза глобальної влади. Львів: Літопис, 2012. 168 с.
12. Вегеш М. М., Петрінко В. С. Геополітична енциклопедія : навчальний посібник. 2020. 676 с.
13. Військова історія України : наук.-допом. бібліогр. покажч. / уклад. Л. Дейнека; упоряд. І. Рудянин. - Електрон. текст. дані. - Луцьк, 2021. - 247 назв. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/19352/1/Military_history.pdf (дата звернення: 30.08.2025).
14. Гантінгтон Семюел П. Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку. Пер. з англ. Наталії Климчук. Львів: Кальварія, 2006. 474 с.

-
15. Дюрозель Ж.-Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів / Пер. з фр. Київ: Основи, 1995. 903 с.
 16. Зовнішня політика України в умовах глобалізації (2020-2024 роки). Історична хроніка. Київ: Інститут історії України, 2025. 563 с.
 17. Мокій А. І. Міжнародні організації: навчальний посібник для студентів ВНЗ. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 280 с.
 18. Кіссінджер Г. Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті. Київ: Видавництво Наш Формат, 2017. 320 с.
 19. Копійка В.В. Європейський Союз: Історія і засади функціонування: Навч. посіб. Т.І. Київ, 2012. 759 с.
 20. Конвенція про запобігання злочинам геноциду та покарання за нього. 09.12.1948. URL: https://data.rada.gov.ua/laws/show/995_155#Text
 21. Конвенція про запобігання та покарання злочинів проти осіб, які користуються міжнародним захистом, у тому числі дипломатичних агентів. Міжнародний документ від 14.12.1973. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_389#Text
 22. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 11 листоп. 1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
 23. Котляр Ю.В. Військова історія України : навч. посіб. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. 111 с.
 24. Кузик Петро. Націоналізм і шовінізм у міжнародних відносинах. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. 216 с.
 25. Лісовський П.М., Лісовська Ю.П. Воєнна історія країн світу: вчення про державу та право. Київ: Ліра-К, 2025. 618 с.
 26. Луцишин Г.І. Етнополітичні проблеми у міжнародних відносинах: навч. посіб. Львів : Растр-7, 2023. 244 с.
 27. Міжнародна інформаційна безпека: підручник. Київ : VADEX, 2023. - 539 с.
 28. Міжнародні організації: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2009. 223 с.
 29. Павлюк О. Політика США щодо Ісламської Республіки Іран: від співробітництва до енергії "стримування": монографія. Чернівці: Букрек, 2016. 231 с.
 30. Поле битви – Україна. Від «володарів степу» до «кіборгів». Воєнна історія України від давнини до сьогодення. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2017. 350 с.
 31. Самчук З. Повернення епохи Realpolitik: принцип задоволення проти принципу реалізму. Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2018. № 2. С. 61 – 89.
 32. Сергійчик І.М. Новітня історія країн Азії та Африки (1918 – кінець ХХ ст.). Суми: Університетська книга, 2002. 288 с.
 33. Фрідріх Великий (Король Пруссії; 1712 –1786). Анти-Макіавеллі - Настанови про воєнне мистецтво своїм генералам. Київ: Арії, 2023. 287 с.
 34. Фукуяма Френсіс. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії. Київ: Наш формат, 2019. 608 с.
 35. Чупрій Л.В. Глобальна геополітика: навч. посіб. Ірпінь: Ун-т ДФС України, 2022. 321 с.

-
36. Шаров Р.А. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Історія війн та воєнного мистецтва (у т.ч. воєнна історія України)». Одеса : ІВМС НУ «ОМА», 2024. 207 с.
 37. International humanitarian law. A comprehensive introduction. URL: <https://library.icrc.org/library/docs/DOC/icrc-4231-002-2019.pdf>

Web-ресурси

1. Офіційний вебпортал парламенту України. Законодавство України : веб-сайт. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 20.08.2025).
2. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського : веб-сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 20.08.2025).
3. Інститут історії України Національної академії наук України : веб-сайт. URL: <http://www.history.org.ua> (дата звернення: 20.08.2025).
4. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України : веб-сайт. URL: <https://ipiend.gov.ua/> (дата звернення: 20.08.2025).
5. Новітня історія України: від початку Другої світової війни до сучасності : Prometheus. URL: https://prometheus.org.ua/course/course-v1:KNU+101+2014_T2 (дата звернення: 20.08.2025).
6. Kortext : веб-сайт. URL: <https://kortext.com/> (дата звернення: 20.08.2025).
7. Research4life : веб-сайт. URL: <https://portal.research4life.org/> (дата звернення: 20.08.2024).
8. Інституційний репозитарій ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА» : веб-сайт. URL: <https://dspace.mipolytech.education/home> (дата звернення: 20.08.2025).
9. Центральна державна науково-технічна бібліотека гірничо-металургійного комплексу України : веб-сайт. URL: <http://cqntb.dp.ua/> (дата звернення: 20.08.2024).

6 АКАДЕМІЧНІ ПОЛІТИКИ

Як член спільноти Технічного університету «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА» Ви маєте дотримуватися певних стандартів та академічної політики:

– **Академічна недоброчесність** вигляді академічного плагіату; фабрикації; фальсифікації; списування обману; хабарництва; необ'єктивного оцінювання; надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання; впливу у будь-якій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного (науково-педагогічного) працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання – прямо заборонено (докладніше про це – у Положенні про академічну доброчесність здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників ТОВ ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА»); і в разі виявлення – **відповідний захід контролю (контрольну точку) буде оцінено в 0 балів за з наступним повідомленням декану факультету та голові комісії з академічної доброчесності Університету.**

– В разі випадку надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання; впливу у будь-якій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного (науково-педагогічного) працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання студент може оскаржити процедури оцінювання за процедурами, передбаченими Положенням про організацію освітнього процесу (розділ 10).

– Матеріали в рамках курсу, захищені авторським правом, можуть бути використані лише тільки здобувачами освіти, яким призначено даний курс і для цілей, пов'язаних з цим курсом і не можуть поширюватися.

– Спілкування з однокурсниками та викладачем має бути професійним та ввічливим.

– Очікується, що Ви перевірятимете всі Ваші письмові повідомлення, включаючи поштові повідомлення та повідомлення у MS Teams на коректність змісту та мови.

– Використання ШІ не заборонене, разом з тим, воно має здійснюватися відповідально і з урахуванням «живих» політик щодо використання ШІ в Університеті: студент відповідає за повноту, вірогідність інформації, яка була згенерована/знайдена з використанням великих мовних моделей, здатний ідентифікувати у відповіді, яка частина інформації отримана з використанням технологій ШІ, а що є його власним здобутком/позицією.

– Університет прагне підтримувати середовище, вільне від дискримінації або дискримінаційних домагань, спрямованих на будь-яку людину або групу в межах своєї спільноти - здобувачів освіти, співробітників або відвідувачів.

Докладніше про академічні політики стосовно етичності поведінки, академічної доброчесності та протидію булінгу можна дізнатися за посиланням: [Академічні політики - Polytechnic \(metinvest.university\)](https://metinvest.university)